

Рибак Олена Миколаївна,
к.е.н., доцент кафедри
фінансів, обліку та оподаткування,
Бірюк Вікторія Сергіївна,
здобувач вищої освіти
Національний авіаційний університет, м. Київ.

ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ, ПОСТ, COVID-19

Анотація. Авторами досліджено ринок капітальних інвестицій в Україні, проаналізовані основні його тенденції. Запропоновані шляхи та методи стимулювання його розвитку з урахуванням карантинних та посткарантинних обмежень.

Ключові слова: капітальні інвестиції, ринок капітальних інвестицій, методи стимулювання капітальних інвестицій, Covid-19, пост Covid-19.

Динаміка ринку капітальних інвестицій завжди була і буде відображати загальний стан розвитку економіки та його перспективи. Саме чисті інвестиції дають ефект сталого розвитку за умов їх достатності та своєчасності. Коронакриза 2019 року призвела до нових тенденцій ринку капітальних інвестицій та актуалізувала питання стимулювання в умовах загальносвітового дефіциту фінансових ресурсів.

Питання капітальних інвестицій, капіталу та його значення для розвитку суспільства не є новим. Разом із класиками економічної теорії сутність інвестицій та їх вплив на державну і світову економіку досліджували такі вчені, як Дж. Кроуфорд [1], Тютюнник [2] та інші. Проте, питання капітальних інвестицій в Україні у період пандемії недостатньо розкриті та потребує подальшого вивчення.

В сучасних умовах пандемії стан капітальних інвестицій в економіку України значно погіршився. В період 2017-2019 років спостерігається загальна динаміка зростання ринку інвестицій: у 2017 обсяг капітальних інвестицій склав 412, 8 млрд. грн., що на 26,6 % більше, ніж за 2016 рік, у 2018 – 526, 3 млрд. грн. (на 27,5 % більше ніж за 2017 рік), у 2019 – 584, 45 млрд. грн., що на 11 % більше ніж за аналогічний період попереднього року. Проте у 2020 році очевидним став спад – всього 419, 8 млрд. грн., що на 28, 2 % менше ніж за 2019 рік [3] (рис. 1):

Подальше щоквартальне дослідження ринку капітальних інвестицій говорить про покращення ситуації вже у 1 кварталі 2021 року. Стіяка позитивна динаміка свідчить про зростання капітальних інвестицій у третьому кварталі 2021 року, майже на 24 % у порівнянні з відповідним періодом 2020 го року, що свідчить про поступове відновлення економіки.

Варто зазначити, що при цьому суттєве значення мала вартість інвестиційного капіталу, що за рахунок превентивних дій регулятора у 2019 році зросла не істотно.

млн. грн.

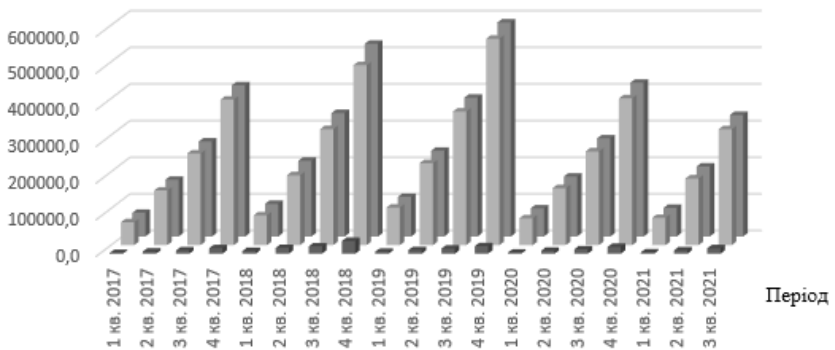

Рис. 1. Обсяг капітальних інвестицій в Україні за 2017-2021 рр. за кварталами.

Джерело: складено автором на основі [3,4].

Аналізуючи галузі економіки, обсяг капітальних інвестицій в поштову та кур'єрську доставку виріс у 2020 році на 734,7% порівняно з 2019 роком. Крім сектора доставки, збільшення інвестицій зафіксовано в телекомунікаційному секторі — 2,7%. В інших галузях спостерігається падіння обсягу інвестицій [6]. До причин зменшення капітальних інвестицій крім світової кризи спричиненою вірусом Covid-19, також відносять рівень інвестиційної привабливості країни. У II півріччі 2020 року, індекс інвестиційної привабливості України становив 2,40 балів з 5 по шкалі Лайкерта [4]. В порівнянні з I півріччям 2020 року він знизився на 0,11 балів, а у відношенні з II півріччям 2019 року – впав на 0,55 балів. Найбільш негативними факторами, що впливають на інвестиційний клімат вважають слабку судову систему, високий рівень корупції та тіньову економіку.

Щодо 2021 року, то капітальні інвестиції в економіку України за I півріччя 2021 становлять 191, 1 млрд грн., що на 4,2 % більше порівнюючи з I півріччям 2020 року. Найбільший приплив інвестицій зафіксовано в «Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги» (+147,4%), на транспорті та поштовій діяльності (+41,3%), в сільському господарстві (+19,3%). Найбільший відплив зафіксовано у сфері «Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок» (-37,8%). Інвестиції в освіту скоротилися на 30,2%, в держуправління — на 2,6%, в наукову діяльність — на 1,4% [6]. Індекс

інвестиційної привабливості України у I півріччі 2021 року зріс до 2,84 балів з 5 по шкалі Лайкерта, але негативні тренди залишаються незмінними. Більшість інвесторів вважають, що інвестиційний клімат залишиться незмінним у подальшому [4].

За результатами дослідження можемо сказати, що пандемія безумовно негативно вплинула на обсяг капітальних інвестицій в Україні, проте у 2021 році ситуація покращується у тому числі за рахунок активного використання системи загальнодержавних стимулів, що впроваджувалась протягом 2019 – 2021 років. На фоні активного впровадження програм державної підтримки інвестицій було використано елементи політики «дешевих грошей», що дозволило тимчасово підтримати ринок. Однак питання довгострокового сталого розвитку потребує цілої низки конструктивних заходів серед яких варто відзначити: субсидювання, податковий кредит, вільні та підприємницькі зони, зменшення податкового навантаження у тому числі і за рахунок зменшення строку корисного використання обладнання (у випадках з такими нематеріальними активами, як програмне забезпечення, авторські програми захисту та обробки даних це просто необхідно), застосування програм стимулювання науково – дослідних та дослідно – конструкторських робіт. тощо. Слід додати, що в умовах глобалізації інвестиційних ринків та вільного руху капіталу на міжнародному рівні, перераховані заходи будуть мати істотну вагу лише за умов постійної роботи над сприятливим інвестиційно – інноваційним кліматом в державі та за умов підтримки позитивного інвестиційного іміджу та довіри інвестора.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Crawford, Jo-Ann, and Barbara Kotschwar. *Investment provisions in preferential trade agreements: Evolution and current trends*. No. ERSD-2018-14. WTO Staff Working Paper, 2018.
2. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. *Фінансовий аналіз* : навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астрая», 2020. 434с.
3. Державна служба статистики України : веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 03.12.2021)
4. Дослідження та аналітика – European Business Association : веб-сайт. URL: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analytyka/> (дата звернення: 03.12.2021)
5. Інвестиції в економіку України залишилися на рівні кризового 2020 року *Минфин* : веб-сайт. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2021/08/26/70499492/> (дата звернення: 03.12.2021)
6. Капітальні інвестиції у 2020 році впали на 38%. Зросли лише в сфері доставки — на 734,7% *Минфин* : веб-сайт. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2021/02/25/60559326/> (дата звернення: 03.12.2021)